

3

ขึ้นค่าแรง 300 บาท ลดความเหลื่อมล้ำ หรือทำลายเอสเอ็มอี คำตอบที่รอการพิสูจน์

การขึ้นค่าแรง 300 บาท เริ่มขึ้นแล้วใน 7 จังหวัด แต่เสียงวิพากษ์วิจารณ์ดังกระหึ่มไปทั่วประเทศ ทั้งด้วยความกังวลต่อต้นทุนที่สูงขึ้นของผู้ประกอบการ และด้วยความยินดีของ ผู้ใช้แรงงานที่จะได้ชีกหน้าถึงหลังบ้างเสียที แม้ภาครัฐกิจ-อุตสาหกรรมจะพยายามยื้อและ ต่อรองอย่างไรก็ไม่เป็นผล สุดท้าย การขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท ก็เกิดขึ้นทั่วประเทศเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2566 ส่วนผลสะท้อนจะเกิดขึ้นแค่ไหนอย่างไรนั้น อีกไม่นานคงจะได้รู้คำตอบ

ภาพรวมของตลาดแรงงานไทย

ตลาดแรงงานของไทยเป็นตลาดที่เน้นใช้แรงงานราคาถูก ส่วนหนึ่งเนื่องจากเศรษฐกิจที่พึ่งพาการส่งออก ต้องพยายามรักษาขีดความสามารถของการแข่งขัน โดยกดดันทุนการผลิตให้ต่ำจากค่าแรงราคาถูก ขณะเดียวกันการผลิตสินค้าส่งออกของไทยส่วนใหญ่เป็นประเภทรับจ้างผลิตตามแบบที่ลูกค้ากำหนด สินค้าที่ผลิตจึงมีมูลค่าเพิ่มแก่คนไทยค่อนข้างน้อย ไม่ได้ช่วยพัฒนาผลิตภาพแรงงานและนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการผลิตมากนัก เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยตกอยู่ในกับดักของประเทศรายได้ปานกลาง มีการถกเถียงถึงอัตราค่าจ้างขั้นต่ำรายวันที่เหมาะสมเสมอมา และพบว่ายังต่ำกว่าระดับที่เหมาะสม ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ¹

การเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตส่งผลกระทบต่อไปยังราคาสินค้าอื่น ๆ และการจ้างงาน ที่อาจมีการเลิกจ้างในบางธุรกิจที่มีกำไรต่ำจนแบกรับภาระต้นทุนที่เพิ่มขึ้นไม่ไหว

ค่าแรง 300 บาท: นโยบายประชานิยมที่ถูกใจผู้ใช้แรงงาน

ค่าแรง 300 บาท ของรัฐบาลเพื่อไทยนับเป็นอีกหนึ่ง “นโยบายประชานิยม” ที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ถกเถียง เกิดทั้งแรงหนุนและต้านกว้างขวาง นโยบายประชานิยมขึ้นค่าแรง 300 บาท ที่กวาดคะแนนเสียงจากผู้ใช้แรงงาน 38 ล้านคน ได้เป็นกอบเป็นกำถูกขับเคลือนออกมาอย่างรวดเร็ว แต่ด้วยเหตุอุทกภัยครั้งใหญ่ปลายปี 2554 ทำให้คนไทยครึ่งก่อนประเทศและภาคธุรกิจ-อุตสาหกรรมต่างบอบช้ำ รัฐบาลจึงประกาศขึ้นค่าแรงขั้นต่ำขึ้นเป็น 300 บาท ใน 7 จังหวัดก่อน ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร นครปฐม และภูเก็ต และขึ้นเป็น 300 บาทพร้อมกันทั่วประเทศในวันที่ 1 มกราคม 2556 โดยจะไม่ขึ้นอีกเป็นเวลา 2-3 ปี นับเป็นการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำชนิดก้าวกระโดดครั้งแรกนับตั้งแต่ปี 2516 เป็นต้นมา

ทั้งนี้ มีผลการศึกษาว่าการปรับขึ้นค่าแรงจากวันละ 245 บาท เป็น 300 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.45 นั้น ในภาคอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งมีประมาณร้อยละ 50 มีสัดส่วนค่าแรงในต้นทุนการผลิตเพียงร้อยละ 0.62-9.61 ในอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมประมาณร้อยละ 50 มีสัดส่วนค่าแรงในต้นทุนการผลิตร้อยละ 10-30 ภาคเกษตรกรรมมีสัดส่วนค่าแรงในต้นทุนการผลิตร้อยละ 30-35 ภาคขนส่งมีสัดส่วนค่าแรงในต้นทุนการผลิตร้อยละ 30 และภาคธุรกิจค้าปลีกและค้าส่งมีสัดส่วนค่าแรงในต้นทุนการผลิตร้อยละ 3-5 รวมแรงงานที่อยู่ในระบบจำนวน 16.39 ล้านคน²

เสียงสนับสนุนและคัดค้านก่อนวันที่ 1 เมษายน 2555

เสียงคัดค้านจากผู้ประกอบการย่อมเป็นเรื่องปกติ ณ ห้วงเวลานั้น ฝ่ายสหพันธ์แรงงานกลับออกมาประท้วงรัฐบาลด้วย แต่เป็นในทางกลับกัน ชาลี ลอยสูง ประธานคณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย (คสรท.) เรียกร้องให้รัฐบาลขึ้นค่าแรง 300 บาท พร้อมกันทั่วประเทศตามนโยบายที่ประกาศไว้ มิใช่เพียง 7 จังหวัด ด้วยเหตุผลว่าเมื่อรัฐบาลขึ้นค่าครองชีพให้แก่ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจแล้ว ก็ควรปฏิบัติกับแรงงานอย่างเท่าเทียมกันทั้งประเทศ หากไม่ปฏิบัติตามจะเคลื่อนไหวกดดันและยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง³

อีกด้านหนึ่ง ผู้ประกอบการก็นำเสนอข้อมูลผลกระทบเชิงลบว่า จะเพิ่มภาระต้นทุนแบบก้าวกระโดดแก่ผู้ประกอบการโดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือเอสเอ็มอี (Small and Medium Enterprise: SME) จนอาจทำให้ต้องปิดกิจการจำนวนมากเพราะไม่สามารถปรับตัวได้ ผู้ประกอบการจำนวนหนึ่งย้ายฐานการผลิตจากไทยไปยังประเทศเพื่อนบ้านอย่างกัมพูชา เวียดนาม และพม่า⁴ ผู้ประกอบการ 42 แห่ง ถึงกับรวมตัวกันฟ้องศาลปกครองเพื่อให้ระงับการขึ้นค่าแรง โดยอ้างว่าฝ่ายการเมืองแทรกแซงการทำงานของคณะกรรมการค่าจ้าง⁵ และส่งผลกระทบต่อโครงสร้างเงินเดือน

ผู้ประกอบการบางส่วนที่รับภาระไม่ไหวอาจต้องปิดกิจการลง ทว่า ศาลปกครองกลางมีคำสั่งไม่คุ้มครอง⁶

ภาคค่าแรง 300 บาท จะพลิกเอสเอ็มอีสู่ยุคล่มสลาย?

อนุสรณ์ ไกรวัตินุสรณ์ ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน เคยกล่าวก่อนการขึ้นค่าแรง 1 เมษายน

2555 ว่า การขึ้นค่าแรงขั้นต่ำครั้งนี้จะทำให้มีคนงานได้รับเงินเพิ่มขึ้น 5.4 ล้านคน จากการประเมินคร่าวๆ หมายถึงการจับจ่ายใช้สอยจะเพิ่มขึ้นประมาณ 500 ล้านบาทต่อวัน⁷ กำลังซื้อในระบบที่เพิ่มขึ้นส่งผลข้างเคียงแผ่กว้างออกไปในหลายๆ องค์คาพยพของสังคมไทย

แต่คณะกรรมการค่าจ้างกลางศึกษาเปรียบเทียบผลสำรวจของผลกระทบการขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำเป็นวันละ

ตารางค่าจ้างขั้นต่ำก่อนปรับเป็น 300 บาท ทั่วประเทศในวันที่ 1 มกราคม 2556

จังหวัด	เดิม	ปรับ 1 เม.ย. 55	จังหวัด	เดิม	ปรับ 1 เม.ย. 55
ภูเก็ต	221	300	นครศรีธรรมราช อ่างทอง	174	243
กรุงเทพฯ นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร	215	300	ชุมพร พัทลุง เลย สตูล สระแก้ว	173	241
ชลบุรี	196	273	ประจวบคีรีขันธ์ ยะลา สมุทรสงคราม สุราษฎร์ธานี	172	240
ฉะเชิงเทรา สระบุรี	193	269	นครราชสีมา อุตรธานี อุบลราชธานี	171	239
พระนครศรีอยุธยา	190	265	นครนายก ปัตตานี	170	237
ระยอง	189	264	ตราด ลำพูน หนองคาย บึงกาฬ	169	236
พังงา	186	259	กำแพงเพชร อุทัยธานี	168	234
ระนอง	185	258	กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยนาท สุพรรณบุรี	167	233
กระบี่	184	257	เชียงราย นครสวรรค์ บุรีรัมย์ เพชรบูรณ์ ยโสธร ร้อยเอ็ด สกลนคร	166	232
นครราชสีมา ปราจีนบุรี	183	255	ชัยภูมิ มุกดาหาร ลำปาง สุโขทัย หนองบัวลำภู	165	230
ลพบุรี	182	254	นครพนม	164	229
กาญจนบุรี	181	252	พิจิตร พิษณุโลก แพร่ มหาสารคาม แม่ฮ่องสอน อำนาจเจริญ อุตรดิตถ์	163	227
เชียงใหม่ ราชบุรี	180	251	ตาก สุรินทร์	162	226
จันทบุรี เพชรบุรี	179	250	น่าน	161	225
สงขลา สิงห์บุรี	176	246	ศรีสะเกษ	160	223
ตรัง	175	244	พะเยา	159	222

ที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน สำนักเศรษฐกิจการแรงงาน สำนักงานคณะกรรมการค่าจ้าง. ตารางสรุปอัตราค่าจ้างขั้นต่ำตามมติคณะกรรมการค่าจ้าง เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554.

300 บาท ใน 7 จังหวัดช่วงเดือนมิถุนายน และผลสำรวจของหอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ที่ทำการสำรวจในช่วงเดือนพฤษภาคม 2555 พบข้อสรุปที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ “เอสเอ็มอี” กว่าร้อยละ 80 ต้องแบกรับผลกระทบหลายด้าน ทั้งต้นทุนสูงขึ้น รายได้ลดลง ยอดจำหน่ายลดลง ความสามารถในการแข่งขันลดลง และไม่สามารถขยายกิจการได้ มีประมาณร้อยละ 17 เท่านั้น ที่ไม่ได้รับผลกระทบใดๆ⁸

ส่วนงานศึกษาเรื่อง ‘100 วัน ค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท เอสเอ็มอีใน 7 จังหวัดนําร่องยังสู้ไหว?’ ของศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ก็ได้ผลลัพธ์คล้ายคลึงกัน ผลสำรวจเอสเอ็มอี 638 รายใน 7 จังหวัดคือ ร้อยละ 87.5 ได้รับผลกระทบ ในกลุ่มที่ได้รับผลกระทบนี้ ร้อยละ 73.2 สามารถรับมือผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วง 100 วันที่ผ่านมาได้ ขณะที่ร้อยละ 14.3 ไม่สามารถรับมือได้และกำลังประสบปัญหาต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะเอสเอ็มอีในภาคการผลิตร้อยละ 28.7 ระบุว่าได้รับผลกระทบมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ มีเพียงร้อยละ 12.5 เท่านั้น ที่ไม่ได้รับผลกระทบ

เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว ผู้อำนวยการศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กล่าวว่า แม้เอสเอ็มอีส่วนใหญ่สามารถรับมือผลกระทบได้ แต่ก็ยังมีความเสี่ยงหลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง ภาวะเศรษฐกิจโลก ปัญหาค่าครองชีพ ซึ่งนโยบายขึ้นค่าแรง 300 บาท พร้อมกันทั่วประเทศในปี 2556 จะยิ่งทำให้เอสเอ็มอีตกอยู่ในภาวะเปราะบาง เอสเอ็มอี 130,000 ราย อาจต้องปิดกิจการหรือทำธุรกิจนอกระบบในช่วง 12-18 เดือนข้างหน้า หากรัฐบาลไม่เร่งออกมาตรการเยียวยาผลกระทบ?

ขณะที่จังหวัดที่ค่าแรงยังขึ้นไม่ถึง 300 บาท ก็เผชิญปัญหาการเลิกงานและขอขึ้นค่าจ้าง แรงงานจำนวนหนึ่งอพยพไปทำงานใน 7 จังหวัด ที่ขึ้นค่าแรงเป็น 300 บาท โรงงานหลายแห่งในจังหวัดอื่นๆ นอกเหนือ 7 จังหวัดนี้ ประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานภาคการผลิต ละลัทธิพิพัฒน์ นักวิชาการสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) กล่าวว่า “ค่าแรงที่ปรับเพิ่มขึ้นโดยไม่มี การเพิ่มทักษะการทำงานให้กับผู้ใช้แรงงานย่อม

ไปเบียดกำไรของบริษัทให้ลดลง ในระยะยาวแล้วธุรกิจเอสเอ็มอีจะหายไปเยอะ สุดท้ายจะเหลือแต่รายใหญ่ ที่กลายมาเป็นคนคุมตลาดเองทั้งหมด”¹⁰

ค่าแรง 300 บาท ลดความเหลื่อมล้ำ นำไทยสู่เศรษฐกิจยุคใหม่?

เป็นการคาดคะเนว่าจะเกิดหลังวันที่ 1 เมษายน 2555 และ 1 มกราคม 2556 ยิ่งสัญญาการณ์ขึ้นค่าแรง 300 บาท ทั่วประเทศชัดเจนขึ้นเท่าไร ผลเสียหายที่จะตามมาก็ประสานเสียงยิ่งคะเนขึ้นเรื่อยๆ แม้การทำโพลของศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพอีกชิ้นหนึ่ง เรื่อง ‘ค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาททั่วประเทศ ส่งผลอย่างไรต่อเศรษฐกิจไทย’ จะพบว่า นักเศรษฐศาสตร์ถึงร้อยละ 64.3 เห็นว่าเป็นการดำเนินการที่ไม่ถูกต้องก็ตาม¹¹ แต่นักเศรษฐศาสตร์จำนวนหนึ่งและรัฐบาลเห็นว่ามีผลดีมากกว่าผลเสีย

ผู้กุมบังเหียนเศรษฐกิจของรัฐบาล กิตติรัตน์ ณ ระนอง รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง กล่าวว่า ค่าแรงที่สูงขึ้นจะส่งผลให้เศรษฐกิจในประเทศขยายตัวจากกำลังซื้อที่เพิ่มขึ้นและยังเป็นการทดแทนการพึ่งพาการส่งออก ในอีกมิติหนึ่ง มันคือยกกระตุ้นให้ทั้งผู้ประกอบการและแรงงานต้องเพิ่มศักยภาพของตน¹²

แต่ข้อดีสำคัญของการขึ้นค่าแรง 300 บาท ที่ทำให้นักวิชาการอีกจำนวนไม่น้อยเห็นด้วยคือ มันลดความเหลื่อมล้ำที่ดำรงอยู่ช้านานในสังคมไทย แนวคิดนี้สัมพันธ์กับอารมณความรู้สึกทางการเมืองของไทย ณ เวลานั้นอย่างแยกไม่ออก ทยุทธ แจ่มดวงษ์ ผู้อำนวยการวิจัยด้านการพัฒนาแรงงาน ทีดีอาร์ไอ เห็นว่า แม้จะมีผลกระทบด้านลบอยู่บ้าง แต่ก็ไม่เลวร้ายอย่างที่คาดการณ์ ตรงกันข้าม การขึ้นค่าแรง 300 บาท ทั่วประเทศจะทำให้ผู้ประกอบการต้องปรับตัวครั้งใหญ่เพื่อเพิ่มผลิตภาพ และกระตุ้นให้ระบบเศรษฐกิจไทยตระหนักว่าค่าจ้างเป็นส่วนสำคัญของระบบที่จะสามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน¹³

นิธิ เอียวศรีวงศ์ ซึ่งเห็นด้วยกับการขึ้นค่าแรง 300 บาท ยังมองสถานการณ์โลกกว่านั้นว่า นี่คือจุดเริ่มต้นของการเติบโตทางเศรษฐกิจไทยไปสู่ทิศทางใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่ชื่อว่า Meidnes-Renh ซึ่งตั้งชื่อตามนักเศรษฐศาสตร์ชาวสวีเดนที่สร้างทฤษฎีนี้ขึ้น¹⁴

แนวคิดนี้เสนอว่า ระบบเศรษฐกิจที่ค่าจ้างมีความเหลื่อมล้ำสูง ส่งผลให้ธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยีระดับต่ำอยู่ได้ด้วยการจ้างแรงงานทักษะต่ำและให้ค่าแรงต่ำกว่าธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยีสูงกว่า ซึ่งจะยิ่งหล่อเลี้ยงความเหลื่อมล้ำให้ดำรงอยู่ต่อไปไม่สิ้นสุด ผลสุดท้าย ระบบเศรษฐกิจจะเข้าสู่ภาวะผลิตภาพต่ำและมาตรฐานการครองชีพลดลง ดังนั้น การหลุดรอดจากวังวนเช่นนี้ไปสู่ระบบเศรษฐกิจที่มีผลิตภาพสูงได้ จำเป็นต้องลดความเหลื่อมล้ำของค่าจ้างลง เพราะระบบจะคัดกรองธุรกิจที่มีผลิตภาพต่ำออกไปโดยตัวมันเอง

อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวดก็คือรัฐบาลต้องดำเนินนโยบายเพิ่มทักษะฝีมือแรงงานควบคู่ไปกับการเพิ่มอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เช่น การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและสวัสดิการต่างๆ สิ่งเหล่านี้เท่ากับการกระตุ้นอุปสงค์ให้เพิ่มขึ้นในระบบเศรษฐกิจ ธุรกิจ

ที่ใช้เทคโนโลยีสูงสามารถขยายตัวและเพิ่มการลงทุน ส่วนแรงงานที่ได้รับการเพิ่มทักษะฝีมือจะเข้ามาสอดรับส่วนนี้ได้ ทำได้ดีที่สุด ผลิตภาพโดยรวมจะสูงขึ้นพร้อมกับมาตรฐานการครองชีพ¹⁵

16 มาตรการเยียวยา ช่วยได้จริงหรือไม่ ยังไร้คำตอบ

แรงเสียดทานทางการเมืองใน พ.ศ. นี้ ทำให้ตัวแทนภาคธุรกิจ-อุตสาหกรรมที่ทรงอิทธิพลของไทย ทั้งสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ส.อ.ท.) และสภาหอการค้าไทย ไม่สามารถทัดทานการขึ้นค่าแรง 300 บาท ได้เหมือนในอดีต แม้จะนำเสนอผลกระทบเชิงลบให้รัฐบาลพิจารณาก็ตาม เกมที่เดินคู่กันไปของภาคธุรกิจ-อุตสาหกรรมจึงเป็นการเรียกร้องให้รัฐบาลออกมาตรการลดผลกระทบแก่เอสเอ็มอีที่สุ่มเสี่ยงต่อการล่มสลายที่สุด

8 มกราคม 2556 คณะรัฐมนตรีมีมติออกมาตรการช่วยเหลือเอสเอ็มอี 5 แนวทาง 16 มาตรการ ประกอบด้วย (1) เสริมสภาพคล่อง/ลดต้นทุนการผลิต ได้แก่ สินเชื่อเพื่อการจ้างงาน, สินเชื่อเพื่อพัฒนาการผลิต, การค้าประกันสินเชื่อ และการค้าประกันสินเชื่อผู้ประกอบการรายใหม่ (2) ลดต้นทุนผู้ประกอบการทางภาษีและเงินสมทบ ได้แก่

<http://www.suthichaiyoon.com>

ลดเงินสมทบประกันสังคม, ลดภาษีเงินได้นิติบุคคล, ส่วนต่างค่าจ้างสามารถหักลดหย่อนภาษีได้, ค่าใช้จ่ายฝึกอบรมสามารถหักลดหย่อนภาษีได้, การยกเว้นภาษีเงินได้เปลี่ยนเครื่องจักร, การหักค่าเสื่อมราคาเครื่องจักร, การลดอัตราภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย และการลดค่าธรรมเนียมห้องพัก (3) *เพิ่มผลิตภาพแรงงาน* ได้แก่ การกู้ยืมเงินกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงานและการจัดคลินิกพัฒนาฝีมือแรงงานเคลื่อนที่ (4) *เพิ่มรายได้ผู้ประกอบการ* โดยปรับเปลี่ยนอัตราค่าจ้างการจัดประชุมสัมมนาของส่วนราชการ และ (5) *ส่งเสริมการขาย* โดยจัดคาราวานสินค้าราคาถูกไปจำหน่ายให้ลูกจ้างในสถานประกอบการ¹⁶

ถึงกระนั้น ธนิต โสรัตน์ เลขาธิการ ส.อ.ท. กลับเห็นว่า 16 มาตรการ ของรัฐบาลไม่สามารถช่วยเหลือเอสเอ็มอีได้เท่าที่ควรจะเป็น *“เมื่อพิจารณาในภาพรวม มาตรการที่ออกมาของรัฐบาลช่วยบรรเทาผลกระทบให้เอสเอ็มอีได้ระดับหนึ่ง แต่ไม่มาก เพราะหลายมาตรการที่ไม่ได้เกี่ยวช่องทางตรงหรือช่วยได้ไม่มาก เช่น การลดค่าธรรมเนียมต่างๆ เมื่อเปรียบเทียบกับภาระต้นทุนที่สูงขึ้นแล้วเทียบไม่ได้”*¹⁷

ค่าแรง 300 บาท เป็นเพียงเครื่องมือ มิใช่เป้าหมาย

ถึงตอนนี้ ค่าแรง 300 บาท เดินหน้าพร้อมกันทั่วประเทศแล้ว ผลกระทบทั้งในเชิงบวกและลบที่หลายฝ่ายประเมินไว้คงต้องอาศัยเวลาอีกสักกระยะกว่าจะปรากฏผล ดังที่ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ระบุว่า แม้การขึ้นค่าแรง 300 บาท จะผลักดันประเทศไทยสู่ระนาบเศรษฐกิจที่สูงขึ้นในอนาคตได้ แต่ก็ไม่ใช่โดยตัวมันเองตามลำพัง หากยังต้องมีมาตรการอื่นๆ รองรับและระวังผลกระทบในมุมต่างๆ สิ่งที่รัฐบาลควรต้องให้ความสนใจและเร่งลงมือ ได้แก่¹⁸

1. การรักษาความได้เปรียบด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบโลจิสติกส์ อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง
2. ทำให้แรงงานข้ามชาติได้รับค่าแรงและสวัสดิการเทียบเท่าแรงงานไทย เพื่อไม่ให้เกิดการแย่งงานคนไทย และยังเป็น การลดการถูกเอารัดเอาเปรียบ
3. การเพิ่มผลิตภาพโดยการพัฒนาฝีมือแรงงาน
4. เร่งปรับคุณภาพการศึกษาทุกระดับ
5. รักษาและฟื้นฟูฐานทรัพยากรของท้องถิ่นและชาติ

6. ค่าแรงที่สูงขึ้นจะเป็นตัวเร่งให้แรงงานไหลออกจากภาคการเกษตร ซึ่งในอนาคตจะกระทบต่อสังคมวงกว้างและเกิดการผูกขาดของบริษัทธุรกิจการเกษตรขนาดใหญ่ รัฐจึงต้องพยายามทุกวิถีทางให้เกษตรกรอิสระดำรงอยู่ได้อย่างมีความมั่นคงในชีวิตเท่าเทียมหรือเหนือกว่าแรงงานในภาคบริการและอุตสาหกรรม

ที่สำคัญก็คือ การปรับแนวคิดเรื่องแรงงานและค่าจ้าง เลิกหวังพึ่งพาแรงงานราคาถูก เพื่อกระตุ้นทุนและรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทย ด้วยการเน้นคุณภาพหรือมูลค่าเพิ่มของสินค้าและความคุ้มค่าของสินค้า และให้ค่าจ้างเป็นกลไกให้แรงงานปรับปรุงคุณภาพ ทำงานให้เต็มศักยภาพสมกับค่าจ้างที่สูงขึ้นตามแนวนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจแบบสร้างสรรค์¹⁹

ถึงที่สุดแล้ว ค่าแรง 300 บาท ย่อมมิใช่เป้าหมาย โดยตัวมันเอง การลดความเหลื่อมล้ำและการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงานยังอิงกับปัจจัยอีกหลายประการ การเพิ่มค่าแรงโดยไม่เพิ่มอำนาจในการรวมตัว/ต่อรองให้แก่แรงงาน คงไม่ผิดอะไรกับการเหยียบย่ำความอนุเคราะห์ให้รำไปไม่จบสิ้น ที่สำคัญ จะสร้างกลไกให้การขึ้นค่าแรงขั้นต่ำที่สะท้อนความเป็นจริงของแรงงานอย่างยั่งยืนได้อย่างไร โดยไม่ต้องอาศัยการเมืองที่มาแล้วก็ไป นโยบายประชานิยมของรัฐบาลเพื่อไทยจะไปได้ไกลกว่านี้หรือไม่ เป็นคำถามที่ต้องติดตาม

